

Изази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на год. 4 ф.,
за по године 2 ф., за четврт
године 1 ф.За АУСТРО-УГАРСКУ БОС-
НИЈУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год.
6 ф., на по год. 3 ф., на четврт
године 1 ф. и 50 новч.За све остале земље годишње
20 фран. у алату, на по године
10 фран., на четврт год. 5. фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштом
укупним непосредно админис-
трацији „Гл. Црног.“ на Цети-
ње, или отплативши новина
на коју драго пошту, а коме је
наручије, може се претплатити
код г. *Петра Рамадановића*, К. Ц.
агента у Котору, а у Србији код
г. *Мите Стајића* књижара у Био-
град. Дописи се шаљу уред-
ништву. Рукописи се не враћају.
За огласе плаћа се: за сваку
ријеч или за број од пет ријеч-
а по 3 новчића за први пут, а
за сваки даљи пут по 2 новч.

ДВОРСKE И ДИПЛОМАТСКЕ ВЈЕСТИ.

— Њ. В. Господар и цијела
Њажевска Породица отишли су на
Крушевац

— У суботу, 6 маја, на дан
рођења Њ. В. Цара Николе било је
благодарење у дворској Капели у
у присуству Њажевске породице,
чланова руске легације и државних
великодостојника и дипломатског кора.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 12 маја.

Мисија изванредног посланства
бурских република у Јевропи, у ко-
лико је избило на јавност, није на-
шла никаквог одзива код велесила.
У Берлину није ни одила, премда јој
је то циљ био. И оставивши стари
свијет, посланство се кренуло преко
оксана пут новог свијета, који је
прије сто година војевао против ен-
глеског господства, исто као што
данас Бури војују, и тада извојевао
своју слободу.

Бурско је посланство у Њујор-
ку било дочекано званично од оп-
штинског представништва и с најве-
ћим симпатијама народним. На ве-
ликом митингу у Њујорку била је
увођена једнодушно резолуција, да
се побуди пресједник Сједињених
Држава Макинлеј, да се обрати је-
вропским велесилама с потом, у којој
ће им предложити заједничко дјело-
вање на Инглеску с циљем, да је
принуде, да прекине неправедни рат
и да призна права и независност
јужно-афричких република. Иза овог
митинга коопент национал-попули-
ста у Сијуфолсу тако исто изразио
је највећу моралну помоћ Бурима,
изјавивши, да ће странка попули-
ста немиришљиво бити против сваког
савеза јавног или тајног, на који би
Сједињене Државе пристале ма с
којом државом, који би савез био на
штету човјечанске слободе. А и до
сада, од како је рат почео, разни
амерички градови нијесу представали
изјављивати по митинзима своје сим-
патије Бурима и неправедни рат
осуђивати, позивајући владу да по-
средује у корист Бура. И као што
знамо, вашиingtonска влада је збиља
била изјавила у Лондону своју го-
товост да посредује, али је та по-
пуда била одложена. Као што нам
брзојави јављају из Вашингтона,
и влада и сами Макинлеј примили
су бурско посланство, али да ће оно
постигнути, што тражи, нема ника-
ква изгледа. Узалуд се Макинлеј
опитује као англофил; узалуд би-
ла престојећим изборима новог прес-
једника побједно демократски кан-
дидат Бријан, који изјављује своје
симпатије Бурима — пријатељско
посредовање Сједињених Држава не
би ништа помогло, када га Инглеска
одбија; а непријатељско посредовање
с оружјем не може се ни претпо-
ставити, без какве задње мисли.

И на основу самих закључака
хашке конференције државе се не
могу мијешати у јужно-афрички рат,
јер је та иста конференција неза-

висност Бурских република жртво-
вала, не позвавши их, као друге не-
зависне цивилизоване државе, да учес-
твују у међународном сајетовању.
Тијем је хашка конференција ћутке
признала инглеско суверенство над
њима, јер одиста нијесу биле заборав-
љене, него се Инглеска морала
противити таквоме позиву.

Тако Бурима не остају него
симпатије образованих народа и уз-
дање у своје јунаштво и самопожр-
товање, што може још доста да
учини. Једна латинска пословица
вели: Смиоце срећа помаже. А нап
велики пјесник: Прегоацу Бог даје
махове!

Муниципални избори у Фран-
цуској потресли су садашњу владу
републике, која је спасла Драјфуса,
осудила Доруледа, и замјерила се
војсци и цркви. Париска општина,
која је до сад била у рукама социјали-
ста, данас је у рукама патриота и
националиста, који су били противу
Драјфуса, и који сву народну наду
полажу у војсци. А Париз даје пра-
вац свој Француској. По томе се
држи, да ће и први парламентарни
избори доијети на владу опет умје-
рене републиканце са стари Мелином
и младим Дешанслом на челу.

У драјфусовској борби, иностран-
ном помоћу, надвладао је био у Фран-
цуској космополитизам и интерна-
ционализам јеврејског савеза (Alliance
des israelites) и социјалиста тако, да су
лиге патриота и националиста биле
прогоњене као издајничке лиге. Про-
тиву патриота и националиста врло
јенито супротстављали су се репу-
бликанци. На усклике: „живјела Фран-
цуска!“ „живјела војска!“ са про-
тивне стране клицало се: „живјела
република!“ Тако су и добри Фран-
цузи републиканци били одвајани
од националиста и патриота такођер
добрих републиканаца. Али сада као
да су се појмови почели бистрити
и као да ће национална свијест по-
бједити у Француској јеврејско-со-
цијалистички космополитизам, те тако
измирити национализам и патриоти-
зам са републиканизмом, што ми од
срца желимо.

У Риму тек је била отворена
заступничка кућа, била је распу-
штена, услед држања крајње левич-
це против новог октројаног уну-
трашњег правилника. Нови избори
су одма расписани и већ 16 јуна
сазвано је ново народно представни-
штво. Овијем је круна дала нову
задовољштину народу. Садашња вла-
да и већина парламентарна преина-
чили су без уставне расправе уну-
трашњи правилник камаре, тај закон
закон, како га сматра крајња левич-
ница, и врховни чувар устава сад
је позвао народ, да пошље своје
нове заступнике у Рим на законо-
давну радњу, и они ће уставно или
одобрити или исправити што је доса-
дашње законодавство тијело учинило.

У опозицији данашњој влади
остали су државници, као што су Ру-
дини, Занардони, Припети, Болити
и Копино, који су и прије бивали
на влади, и који се не смију мије-
шати са социјалистима и републи-
канцима крајњој левичи. Ако се
народ изрази противу данашњег ми-
нистарства, ту су људи, који ће
ново саставити.

Министарство генерала Пелу са
већином бившег народног заступ-
ништва имали су тешки позив, да
обуздају претјераности социјалиста
и републиканаца, и они су успјели,
повративши мир и ред у земљи из-
ванредним мјерама, које је већ Краљ
укинуо. Влада их је хтјела надокна-
дити строжим унутрашњим редом
камаре, и сада је Краљ пружио прили-
ку народу да се о тој промјени изрази.

Ово чување устава са престола
не може него све више око престола
народ окупљати, чему се радују сви
пријатељи Италије.

СА ЈУГО-АФРИЧКОГ БОЛИШТА.

Цетиње, 11 маја.

Што је било оно око Мафекинга још
се ништа јасно не зна. Вијести се разне
противурјече. Сада се само зна, да је једна
инглеска колона од 1500 момака с југа
стигла и заузела Мафекинг без отпора. И
овај факт баца мало свјетлости на догађаје
око Мафекинга, о којима су тако проти-
вурјечне вијести долазиле. Нагледа, да су
Бури, који су опсејдали Мафекинг, пошто
су Инглези, који су одили из Кимберли у
помоћ Мафекингу, прешли ријеку Вал, до-
били налог из Преторије, да напусте оп-
саду, и да хитају противу генерала Хун-
тера, који прешавши Вал, са запада пријети
главној бурској војјци, која чека преко
исте ријеке нападај Робертсове војске из
Кронштата. Ови храбри опсејдоци Мафе-
кинга, прије него га напусте, одиста су
покушали очајнички нападај и заузели који
квартијер Мафекинга, али бојећи се, да их
ту не опколе Инглези с југа, које су че-
кали сваки час, напустише град, који су осам
мјесеци у опсади држали. Чудновато је да
влада у Лондону није још добила никаквог
званичног извјештаја ни о оном ослобођењу
Мафекинга; а још је чудноватији овај те-
леграм од 20 маја (н. к.) из Лондона, по-
што је Лондон одушевљено прославио осло-
бођење Мафекинга: „Ратно министарство
није још добило никакве вијести о осло-
бођењу Мафекинга; осим „Рајтерове“ аген-
ције, сви остали дописници ћуте; лорд
Сализбери није примио никакве вијести од
свог сина, који се налазио међу опсеђеном
војском у Мафекингу; госпођа Баден-Повел-
а ништа није примила од свог мужа,
заповједника Мафекинга, нити од његовог
брата, који је одио у помоћ Мафекингу.“
Овај телеграм као да потврђује ону нај-
прву вијест о догађајима код Мафекинга,
да се Баден-Повел предао Бурима. Пона-
вљамо, ништа се још јасно не зна, како су
Бури дигли опсаду Мафекинга, већ само
да су га Инглези заузели.

Пошто је маршал Роберте стигао у
Кронштат, телеграм не доноси још никакву
знатна успјеха, већ да су Инглези заробили
два бурска „генерала“, чија имена никад при-
је нијесу се спомињала, и „Боту“ са 23 Бура.
Послије су исправили да овај Бота није онај
главни заповједник, што је замијенио по-
којног Жубера; па очевидно и она два не-
позната бурска „генерала“ имају бити ка-
кви прости Бури. Факт је, Робертсова вој-
ска још вије ни покушавала, да пређе Вал,
очевидно чекајућ, да јој генерал Хунтер
са запада у помоћ дође, а са истока генерал
Булер, који се тек приближује кланцима
Драконских гора.

Међутијем с југа Оранжеве државе
„Рајтерова“ агенција саопштава из Мазеру:
„Руиндова дивизија и колонијалне трупе
наоде се код Клоколана. Говори се, да су
се велика бурска одјељења, која су одила
правцем на Бетсеим, опет натраг повра-
тила, да стану на пут Руиндовој војсци.
Бури намјеравају да се повуку у непри-
ступне положаје између Бетсеима и Викс-
бурга, који су удешени за засједе.“

Посљедњи наши телеграми свједоче,
да Бури нијесу још духом клонули, што
су лондонски телеграми наговјештавали.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Петроградско Словенско Благо-
творно Друштво) добило је нови устав,
већ потврђен министарством унутрашњих

дјела, који раширује поље његовог дјело-
вања. Одма први чланак установљује дру-
штвену циљев овоко: „Друштво има циљ
да потпомаже развијање словенске узајам-
ности и душевно уједињење Словена са
Русијом,“ који чланак није био у пређаш-
њем друштвеном уставу. „Н. Времеја“ вели:
„Док се у њемачком свијету већ одавно
широко организирао војујући пангермани-
зам, у Словенству тек што се буди радо-
сна свијест о високој цијени својеобразне,
самордне словенске културе, пропјекнуте
духом братимства, љубави и праведљиво-
сти. Словенство осјећа потребу, да се при-
купи у име својих идеала, и та потреба
духовног јединства особито је сада велика,
у доба које приживљујемо. Ово Словенско
Друштво управо није никад ни било ис-
кључиво добротворно друштво, које је има-
ло у виду само материјалну помоћ поједи-
них лица и установа. Славне страннице
историје овог друштва у његовом самом
почетку постојања носе печат дјеловања
неизмјерно вишега значаја. Али устав
друштвени ни издалека није одговарао ни
том широко дјеловању ни надовшним по-
требима времена, и тај недостатак устава
често је ометао добре намјере и тако сто-
јао на пут правилноме развитку друштве-
ном. Односно благотворности нови устав
опредјељује друштвени задатак „морално и
материјално подржавати Словене, који желе
и који су способни трудити се за постижање
друштвених циљева“, а обична благотвор-
ност појединцима ограничава се само на слу-
чајеве часовитих потешкоћа по доласку у
Русију и у случају елементарног страда-
ња за границом. Осим тога, водећи бригу о
словенским школама, и другим просвјет-
ним словенским установама, о васпитавању
Словена у Русији, о подржавању научних
и књижевних веза, о надавању особито
словенског лигата, друштво остаје у испи-
ни добротворности Словенства, али у најши-
рем и најузвишенијем смислу.“ Желећи
друштву најбољи успјех, петроградски лист
нада се, да ће нестати оделе она неспоразу-
мљена, која су прошле године узнемири-
вала друштво, те да ће на основу новог
устава у њему завладати потпуна и искрена
слота, која ће омогућити друштву, да при-
ступи плодотворном дјеловању, које од
њег Словенство чека. „Срећом, прошлог-
дишњи сукоби нијесу били знаци слабо-
сти и распадања. Напротив они су били
посљедицом изненадног јачег подима енер-
гије и набујалих нових сила, жеђних рада.
Нови устав, обезбјеђујући положај и иници-
јативу савјета, даје до извјештог степена
задовољштину и осталим члановима дру-
штвеним. Главна њихова жеља, да се уз
друштво установи Свесловенска Матица,
као орган словенског јединства, у самој
ствари може се сматрати да је испуњена:
само друштво на основу свог новог устава
остварива главне основе предлога о Матници.
Уз то, савјет је дужан, да предлоге чла-
нова подноси сваки пут општем скупу. И
она тачка уклања један од најозбиљних
повода незадовољства и неспоразума у
друштву. Али савјету остаје прва улога у
друштвеном дјеловању. Друштво без савјета
и савјет без друштва могу се сравнити
војсци без штаба и штабу без војске. Без
унутрашњег јединства и споразума у друш-
тву све добре стране новог устава остаће
безплодне за Словенство, а то би било
жалосно.“

Тако „Н. Времеја“ поздравља препро-
рошено Словенство Добротворно Друштво,
од кога се „Н. Лорд“ полапшио прије него
ли емо му се ми могли обрадовати. Тај
алим пенхатског листа против препоро-
ђеног Словенског Друштва Петроградског
најбоље ће слогу у њему учврстити. И та
се слог већ појавила на његовој првој
сједници, 30 априла, на којој је био допу-
њен друштвени савјет са три нова члана
и то на овај начин: најприје је друштво
писменим гласовањем изабрало пет чланова,
међу којима је био изабран и нап познати
пријатељ Њаз Галицин, па су од ове пе-
тице на срећу извађена три нова члана: члан
државног савјета Галкин Враски, генерал
Бородкин и генерал Комаров. Пресједник
је савјета гроф Игњатијев.

Надамо се да ће ова појава у Петро-
граду коначно заћутати извјесне листове,
који нијесу преставили убијати дух сло-
венских народа, понављајући, да их је Руси-
ја напустила милости и немилости њихових
непријатеља. Али крв није вода, ту скоро је
гласно изјавио и њемачки Цар Вилхелм!

† **Хуго Бадалић.** Један од најбољих хрватских књижевника преминуо је ових дана. На књижевном пољу истакао се највише као pjesник, први пут у „Визију“ 1874. г. Није много пјевао, јер је био pjesник инспирације, и пјевао је само кад је осјећао потребу. Збирке pjesама његових издала су „Матича Хрватска“ г. 1894; којој је био члан и са тајником Матичином уређивао је издања њена. Као гимназијски професор преводио је и са грчког и латинског, а од модерних класичара превео је лијепо Шекспирову „Коријолана“. Добро је познавао народни језик и дух народних pjesама, што се онама на његовим pjesама. Као човјек бјеше познат са своје доброте и скромности. Бадалић бјеше и добар родољуб, широког погледа. Зависно се духом старих Слраца и Хрвата. Имао је пријатеља и међу српским књижевницима, с којима је одржавао везу. Да је међу Хрватима више таквих родољуба, као што бјеше Бадалић, српско-хрватски спор у Аустро-Угарској сасвим би се друкчије развијао. Вриједни радник овај дуго је боловао од рака у стомаку. Но операција му није могла помоћи, те премину у најбољим годинама својим. Лака му земља!

† **И. К. Ајвазовски.** Пошу између 18 и 19 априла умро је знаменити руски сликар Ајвазовски на свом добру Шах-Мамају код Теодосије. Рођен у овом приморском граду 17 јула 1817, он је ступио у академију вјештина у Петрограду 1833. Прва му је радња била „Студија ваздуха над морем“, за коју је добио већ 1835 сребрну медаљу. Отада се посветио искључиво љубљеном мору. Сљедеће године био је у пратњи Великога Књаза Константина Николајевича по мору, за тиме је двије године провео у свом родном Криму и на Кавказу, па је путовао по Немачкој, Француској, Инглеској, Италији и Шпанији. У Риму му је Папа Гргур XVI дао златну медаљу за композицију „Хаос“. Г. 1842 Ајвазовски је изложио у Млетцима своје поморске слике, а сљедеће године у Паризу, и у Русији је добио степен академика. Послије четрнаест година за у Паризу изложио слику „Четири богатства Русије“ био је награђен орденом „Почасне Легије“. Повратници се са другог путовања са Великим Књазом Константином у Цариград и Грчку, Ајвазовски је добио наслов професора. У цијелом реду слика он је насликао кримски рат, а од од слика из посљедњег руско-турског рата особити интерес је изазвала слика „Знамење времена“. Г. 1880 била је отворена у Фиренци изложба његових слика из различитих епизода живота Христофора Колумба, која је изазвала ту тако ускићене, да га је фирентинска академија вјештина умодила, да наслика свој портрет за галерију у палату Пити, гдје су сабрани портрети знаменитих уметника још од доба репесансе. Г. 1887 прослављен је 50-годишњи јубилеј његове службе уметности, и тада је даровао академији вјештина у Петрограду „Пушкин на морској обали“. Г. 1897 Ајвазовски је славио 60-годишњи јубилеј свога уметничког рада и тада је добио наслов тајнога сањетника. У току посљедњих десет година скоро сваке године на изложбама

својих нових производа Ајвазовски је давао доказа, да моћ његовог талента и плодovitост у његовој старости не слаби, него да јача. Још у марту ове године Петроград је уживао у изложби нових слика славнога уметника. На страстну ериједу, праштајући се са Петроградом, Ајвазовски је својим пријатељима говорио о својим плановима и надама о новим радњама својим, којима је давао великог значаја, а оставио је преко 6000 слика! Ајвазовски је био скроз племенита душа, која не дише само из његових писана него и из дјела, која ће оцијенити будући историк развитака јужне Русије. Он је оживио и препородио родни град Теодосију. Сваки корак по овом крајном граду напомиње сата име уметничко и његову доброту, у ком је граду највише живио посљедњих година у кругу своје многобројне породице. Славни друг и пријатељ Гогоља, Глинке и А. Н. Мајкова, био је срећан да га и Пушкин познаде и оцијени, три мјесеца прије своје смрти 1837 на изложби слика младих уметника, који су свршавали академију, и да му радосно честита.

Теодосија, којој је славни њен син и умирући знаменитост подигао и овјековијечио, завјештавши јој галерију својих слика, величанствени му је спровод приредила, без разлике вјере и народности свога грађанства.

Слава Ајвазовском, који је живио на такву славу и корист братске нам Русије

(† **Мункачи.**) И други један сликар свијетскога гласа, понос мађарског народа, завршио је дане свога мучнога живота. Као дијете оставивши сиротињску своју кућу, оде се за запатнијству. У варшави Бекеш-Була стаде радити портрете, као самоук. Устајући се у провинцију и у свој таленат поје у Пешту, гдје је остао три године, од чега га је спасла операција. Пошто је оздравио, гладовао је, па је пошао у Беч, с молбом на академију вјештина, да га приме међу ученике. Одбијен и из Беча, поје у Минхен, гдје га је уметник Франц Адам прихватио. Из Минхена је три пута конкурисао на расписане награде у Будапешти, и сва три пут је добио прву награду, и тада га је отаџбина стала помагати. Г. 1868 у Диселдорфу написао је ужасну слику „Посљедњи дан осуђенога на смрт“, која је на изложби у Паризу изазвала сензацију. Овај изванредни успјех увеличао је популарност мађарског уметника. Тада му је било 25 година. У том цијелу младости, херој у својој уметности, наставио се у Паризу. Ту се упознаде и ожени са оштроумним маркизом Де-марш, која је својом веселошћу била као етвирена да парализира Мункачијеву склоност к меланхолији. То је био срећан брак.

Даље уметничково дјеловање било је цео ред победа. Његова је популарност све више расла. Слави његовог имена особито су допринијеле слике: „Слијепи Милтон диктира“, „Изгубљени рај“, „Својим пћеркама“, „Requiem Мозарта“, „Христос пред пилатом“, „Распеће“, и „Есеа Номо“. Његова колосална слика, коју је написао за нови парламенат у Будапешти поводом хиљадугодишњице Угарске, представља Ар-

ада осниваоца Угарске. Ова слика, којом се Мађари поносе, као ремек-дјелом своје уметности, на ком је Мункачи три године радио, напрежући своје умне и физичке силе, као да је и парусила умну равнатељу његову. Док је у отаџбини постигао највише почести за вријеме прославе хиљадугодишњице, инострана критика осуђивала је ту његову слику, и Мункачи стаде замишљати такву слику, која би остала бесмртном. Његово честољубље није имало граница, и он је сачао како ће предобити све интелегентно човјечанство. Посљедина тога била је неизљечива умна болест, која га је постигла назад три године, у току којих наодио се у уобичајном заводу у Ендериху близу Боне, гдје је и умро.

Трагична судбина великога уметника!

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

Међународни конгрес против туберкулозе и хигијенска изложба у Напуљу. Прошлог априла, у расцјету прољећа, у најдивнијем крају Италије — у Напуљу сакупио се трећи међународни конгрес против туберкулозе. Назад двије године први је био у Паризу, а други прошле године у Берлину. Успјех ових двају конгреса био је велик, јер је ту покренута опћа акција против туберкулозе. Ту се прогласило свечано, да се туберкулоза може сузбити хигијеном у два правца: мјерама да се избјегне прилијепљивост, и мјерама да се болесници излече у санаторијама. Трећи конгрес у Напуљу наставио је — њему је пао у дно задатак да осветли то велико започето хуманитарно дјело. И тој знаменитости конгреса одговарала је свечаност, с којом је био отворен. Може се рећи да је из Рима била у Напуљ пренесена престоница. Дошли су Краљ и Краљица, која је узела на себе покровитељство тога благотворнога рада, а с њима и сви министри. Ту су Престолонаследник са Престолонаследницом Италије. Да се свечаност увелича, дошло је и ратно бродовље у величанствени залив напуљски. Свечана сједница била је у великом позоришту Сан Карла. Ојај те сједнице био је изванредан. Ту је била сва званична Италија са Краљевском породицом на челу; ту су били инострани званични представници и саучесници конгреса. Присутно је било до 4000 особа. Сједници је отворио министар наставе Бафели, сам на гласу клиничар, који је као такав доста допринио успјеху овога конгреса. У свом научном говору утврдио је истину, да је неспорна прилијепљивост ова болести. „Убједити болесне да не кује, научити здраве да се не кује, припада хигијени приватној и јавној, и прије свега то је васпитна проблема. То васпитање је једна од прилијепљивости државе, која се сирва на борбу против најопасније опће невоље. Тијем више што горко некуство доказује да болесници недовољнијег економског стања, видећи се сумњичени и одбијени, тако се огорче да постају и преступници. Треба да се они унијере, да их доброхотност друштва помаже, и да је готово на сваки начин да им облакна болест. Држава пак мора још више учинити: организирати и наложити ову нову народну одбрану силом закона и при-

нудити законодавним путем мјесне власти и приватне да уклањају опасности пренапашања болести. Егзекутивна власт мора бдити над великим индустријским заводима, уводити превентивне мјере по школама и јавним локалитетима, оснивати јавне заводе за изолацију и дезинфекцију. Па би требало и закон о стоци, да се удаљују болесне главе од здравих, да се тијем путем умање опасности инфекције. Италијанска влада већ је зготовила нови правилник предупређања свију инфекција, особито туберкулозе: већ је објавила најтежа са наградама за грађење санаторија по мјестима сходним и пројекти ће бити изложени и суђени овдје на хигијенској изложби.“ Говорник доказује, да је у Италији за посљедњи деценијум умрло мање од губеркулозе 2018 на сваки милион становника, и да мање умире него у једној другој држави. Тако при скоро истим демографским условима г. 1894 умрло је у Аустрији 88,000 од плућне болести, у Прусији 71,000, а у Италији мало више од 30,000, што приписује италијској клими. Говорник истиче потребу, да се удвоструче напори, како ће се помоћи сиромашнији дно народа у овој болести. Али је то најмучније. „Осим пажње и уздржавања оболелог, требало би се постарати о уздржавању његове породице, о конвалесцентима, и о промјени занимања. Све је то тешко ако је немогуће постићи; тако установа санаторија не рјешава цео проблем.“ За њим су говорили синдак напуљски, ректор напуљског универзитета и страни представници. На сљедећим сједницама читали су се разни извјештаји опћените нарави, па се расправљало о односима између радничког стањења и туберкулозе, о дужности да се објави сваки случај туберкулозе, о надзору по жељезницама и т. д. Расправљало се о разним методама и лековима, али се вазда дошло до пренапашајуће важности хигијенске пажње. Најважнији је предмет био установа санаторија, али је конгрес закључио да државе не могу на себе узети тај терет, него се то оставља локалитетима и приватнима подухватима, каквих већ има у Инглеској, Француској, Немачкој, Русији, Аустро-Угарској и Шпаниској. При свршетку је изабран један трајни међународни одбор против туберкулозе. На конгресу су биле заступљене од балканских држава Грчка и Румуњска. Русију је представљао професор Дубилин из Москве, који је изабран за једнога од почасних пресједника, и који је одма на првој радној сједници подио важан извјештај о туберкулози у војсци у опште, а особито у руској. Сједнице конгресе трајале су неколико дана, и за то вријеме у част конгресиста било је приређено разних светковина, излета, објела. У част њихову био је велики објед и у краљ. Двору.

Са истим свечаностима била је отворена хигијенска изложба у присуству Краљевске породице. Због његовог значаја, доносимо у цијелим говор министра Бафелија, којим је ову изложбу отворио: „Величанство! Salus populi suprema lex esto! Ова аксиома, урезана у другој књизи „de legibus“, мора се разумјети у двоструком смислу физичком и моралном, као што су је схваћали наши стари оци. Што потпуно потврђују најјејачији историјски споменници. И ја сам за то узео слободу да изразим

ЛИСТА К.

ЈЕДАН ВИЈЕК НЕПРАВДЕ.

III.

Транзвал био је, прије него су у њем откривене златне руде, вео сиромашан. У неколико година постаде богат. На необрађеним дотле равнинама стадоше ипцати пространи градови. Чете главничара, спекуланата, радника, нахрулише са свих страна у Транзвал. Бури, дотле тек ловци и чобани, видјеше се на једном принуђени да постану државници. Та задаћа донета не бијаше лака.

Помислите, да су Рандом, гдје се сада ради као у каковом мравњаци, гдје сада силни фабрички димњаци избагљују црне облаке дима, гдје се дижу богата села и градови, — да су тим Рандом још пред петнаест година пролазили тек пастири са својим стадама! И на једном настала пужда, те се је мален, пратриархалан народић, препростих обичаја, без додира с осталим свијетом, морао да бива, без икакве предходне приправе, великим социјалним и државним проблемима!

Ма да Транзвал није произвео ни „Ликурга ни Солона, ваља ипак признати, да се је у њем нашло људи, који су се са чашћу и с пуно разбора бавили питањима законодавних, управних и дипломатичких, што су усљед промјених прилика њихове земље изненада застала. Те су прилике за државнике буреке биле то теже, што су они имали против себи оријанску државу као што је Инглеска.

У ередисти тако богатих рудника, као што су транзвалски, игра капитализам

најважнију улогу. У Транзвалу хтио је тај капитализам да све уграби, прогута, потлачи, да господари. Дух тога капитализма инкарнира у јужној Африци особа Цецил Рходеса. Тај је човјек еспиритуз матефикусе данашњег рата. Бавивши се јужно-афричким адем-рудама, умно је да створи моћно друштво, чим постаде пресједником Велики његов утицај у капиталистичком свијету подигне га на част првога министра капске колоније. Панаја прије тражио је ослона у Африкандера — тако се зову Бури свиколених јужно-афричких земља. По идеји, што их заступају Африкандери, нијесе ни у каквом односу са претензијама капитализма, па је прије или послје морало доћи до прелома између њих. Политичка тежња Африкандера иде у првом реду за патриотским идеалима, а не за спекулацијом и материјалним пробићима. За овим потоњим иде цинго-странка, која се за то и није политичка странка у правом смислу ријечи.

Док је Рходес привидно шуровао с Африкандерима, радио је потајно с цингоистима, како би изазвао сумње у републикама буреких, те уграбио златне руднике Транзвала. Већ г. 1892 започео је Рходес агитацију, да изазове немире у Јохансбургу. Међу толиким беспосленицима и људима, узбуђеним грозничавом похлепишћу за добитком, каквим људима врви Јохансбург, не бијаше тешко наћи незадовољника, без савјести и скрупула, спремних на свако зло, а за повад Ова агитација уроди Цемесоновом завјером. Међутим бјеше Шамберлан постао инглеским државним тајником, т. ј. министром за колоније.

Насртај Цемесонов још је у свјеској упомени цијелога свијета. Чета од којих 700 пушкова под водством д-ра Цемесона

и неколико частника инглеских уерну у доба потпуног мира у Трансвал. У натој томе, да је тај уертај био изненадан, потукоше Бури хаметом ту чету 1896 код Кругердорпа. Цемесон с остацима своје чете буде заробљен. На молбу министра Шамберлана помилова пресједник Крингер на смрт осуђенога Цемесона, те га изручи заједно с његовим друговима Инглеској, да их она казни. Инглеска их међутим поздравил у триумфу. Додуше бјеше инглески суд осудио Цемесона на петнаест мјесеци тамнице, али кратко вријеме иза оеуде буде пуштан тај вођа модерних инглеских хајдука на слободу.

На поновне представки Африкандера капске колоније повела је инглеска влада истрагу о уертају д-ра Јамесона. Но ова истрага, која је имала, да га развјетлаи обавила га је у супрот у тину. Нетражио повјеренство, кад му бјеху предочени писмени докази и друга свједочанства о суковити лондонског кабинета код те завјере, закључи, да се цијела истрага има држати тајном.

У натој кукавном свом неуспјеху, није Цецил Рходес мировао. Он је на првото — како се пред лондонским истражним повјеренством сам хвалио — изабрао друго оружје, „уставна средства“.

Сир Алфреда Милнера, повога врховног повјереника инглеске владе на Капу, западе задава да тражи та „уставна средства“. Након разбојничког уертаја Цемесоновог створила је република Транзвал закон, по којем се свака особа, „погибелна за сигурност државу“ може изагнати; надаће закон, по којем се свакој особи, која би оболела од епидемичке болести, или била без средстава за опстанак или без занимања, може забранити боравак на аемлишту републике. Но инглеска влада

прогласи оба ова закона противним лондонској конвенцији, те обавијести уједино Транзвал, да државне уговоре о изручењу злочинаца, што их Транзвал бјеше склопио са страним државама, сматра такођер повредом речене конвенције.

Влада транзвалска, бранећи своје етатовиште, предложи да се спор подвргне пресуди једног обраничног судца, за којег са своје стране препоручи предсједника швајцарске конфедерације. Но лондонски кабинет одклони овај предлог, јер да јужно-афричка република прам лондонској конвенцији од 1884. стоји под суверенитетом краљичиним; усљед тога да се приједор између подчињене земље и суверене власти гледе тумачења конвенције не могу да подастрју обраничком суду. У залуд су се бранили Бури, да је Инглеска с Транзвалом уговарала године 1884. као држава с државом, па да је већ тиме сама признала Транзвал сувереном државом.

Видећи, како је слабо основана теза инглеског суверенитета, одлучи Шамберлен да се послужит т зв. тегобама Уитландера против транзвалској влади.

Видјели смо агитације цинго-странке у Јохансбургу. Новчани циљеви те странке избијаху све више на јаву. Главни представници њени бјеху уложили знатне своте у послове Рходесије (по Цецил Рходесу прозвана инглеска колонија) западно од Транзвала, којом колонијом управља на темељу концезије инглеске владе диоичко друштво Шартеред Компани.

А они послови иђаху од зла на горе. Утемељивши ту колонију, имао је Рходес пред очима наду, да ће онје, будући да земља граничи са Транзвалом, одкрити златних руда. Али у мјесто златних брдина уродица је окупација Родезије тек крвавим

жељу оних вриједних, који су хтјели уз конгрес против туберкулозе приредити и хигијенску изложбу, да се у њу обухвати један одио Помпејски, да између производа и пројекта модерне науке, ту обилато и различито представљене, буду изложени и докази старе мудрости. Они су драговљно прихватили мој савјет; и ви ћете, Величанство, моћи вашим очима видјети, како је наша отаџбина у старо доба била велика, не само у ратовању и законодавству, него и у политичкој медицини. Прва и највиша брига наших отаџа била је поштовање шума и појединих стабала, одкуда су извори обилатих и бистрих вода. Они нам напомињу дивне водоведе у сјајним бањама у чудним одтокама. Они су наређивали коришћење врсте и кројеве одијела; установили гимнастичка вјежбања двоструком цијељи војничтва и тежаштва, казнише злоупотребу венере и вина, мало по мало спасоше нездрава мјеста, уништаваху шкољиву храну, не допуштаваху горење и сахрањивање мртваца по градовима пажљиво на чистоћу хаљина, кућа и путова. Игнјена је цивилизација, игнјена је богатство. Она смањује трошкове болничке, који су на терет народним приходима, даје већи број здравих војника, слаби социјалне опасности прилепчивих болести; она умножава број гости ваада пуних пошерења у доброту клице, када знаду да постоје закони, који штите здравственост. Игнјена снажи дјечје мишиће и повећава отпор старца. Дијете је као цвијет, који још није растворно мирис чашнице ваздушним таласима, али од васпитања, које је то исто што и хигијена, свако му унапријед може осјетити милодух. Његов живот напредује између радости и наде. Отац, мати, отаџбина у њему се обнављају по закону човјечанске савршености, с правом очекујући да ће постати красица особа, снажнија десница, крилатији ум, мушкотије држање, сјајнији живот. Старац у добром здрављу јесте прошлост што живи у садашњости, јесте искуство учитељ живота, јесте драгоцјени савјет у тешким часовима. Политичка медицина у Нануљу, послје конгреса и отварањем игијенске изложбе, опет се сјаје новом свијетлошћу уз необично саучешће учених људи свију народа, државника на влади и глава окружених. А ви, Господару, који сте поздрављени као народни отац, можете се ратовати овоме догађају, који, посред одушевљених осана образованог свијета, увећава сјај наше круне.

Нека се опет прочита ова бесједа, ма колико да је у преводу изгубила, па пока се на памет научи; а љешне химне трудно да је наше доба надахнуло; она ће свакоме користна бити, и свима скупа.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

(Маргарин.) Маргарин је погрешно звати вјештачким маслом. Он уопште није никакво масло. То је једна врста масти, која се по природи својих састојака, по укусу мирису и неким физичким особинама разликује од масла.

Француски хемичар Меж-Мурије први је дошао на мисао и у пракси почео справљати из говеђег лоја један мастан производ сличан маслу. Он је погрешно држао да маст у млијеку, потиче из масти

у органском ткању животиње која га даје, и да се у вимену изразбија у оне ситне масне куглице што пливају у млијеку, па је за тим засновао цео поступак при добијању маргарина.

Тај је поступак са измјенама које су се у току времена наметнуле као корисне у овоме: говеђи лој што свјежији очисти се од крви и жилица и испере добро рукама или машином у хладној води. Тада се сјечком сјече у кајлише, који се по том испитне нарочитим жрњивима у са свим фино и растреситу масу, која се баца у каду са засољеном врелом водом од 70—80° Целзијуса да се истопи. Истопљена претаче се у другу каду да мирује неко вријеме, затим се разлива у калупе да се лагано стисне када се испије у грумење од по једног килограма завије у грудњачице, полаже на металне дашчице и станља под јаку хидрауличну пресу. Тим се начином од сто килограма сирово лоја испиједи око 50 кгр. олеомаргарина жутицаве боје. У грудњачицама заостаје стеарин који се употребљује за справљање свијећа. Тачка топљења олеомаргарина утолико је мање или више изнад тачке топљења масла у колико у њему има више стеарина. Та се тачка топљења да ступити примјешивањем обичне масти или боље уља које нема истакнут мирис ни укус. Таква је олеомаргарин у погледу мекости и једноставности раван маслу. Недостаје му укус овога, мирис, зрнаст изглед и боја. И то се постиже у новије доба овако: растопи се тај олеомаргарин и заједно са извјесном количином повлаке пропустити кроз центрифугалну машину да се што потпуније измјешају. Удешено је да се та смјеса нагло расхлади и ухвати чим је машина избаца. Тако се добија и онај изглед масла са онолико мириса овога, колико му је могла саопштити употребљена количина повлаке. Боја му се даје нарочитом течносту. Даљи рад је као и са маслом. — Ово су укратко главне радње а свака фабрика има неке појединости којима се одваја од осталих.

Ма да је израда маргарином уопште почела тек прије 30 година (1869.) достигла је до данас огромне размјере како у Француској гдје се јавила, тако у Енглеској, Сједињеној Америци, Холандији гдје је релативно највећа у Европи) Данској, Немачкој, Русији, Аустрији и другим земљама.

Од прве своје појаве био је предугретнут недовољерењем потрошача, али је себи упорно себи тражио право грађанства међ средствима за исхрану, позивајући се на своју јевтиницу. То му је право у Француској признато у почетку под изричним условом, да се не смије звати маслом.

Овако брз развој и ширине подустрје маргарина не значи никако да су се потрошачи помирили са њим. У основу свог постанка, он има нечег недопуштеног, од другог призвојеног, како би се рекло, много туђега перја, па је тако и са његовом пробом. И ту се недозвољено, противправно, служило именом масла и како тако по исту цијену улазио у промет. Петнаест година труде се законодавства свију земаља у којима се производи или у које се увози да учине крај шлетној и варалачкој утакмици коју он чини маслу и нијесу ни данас задовољна резултатима. И данас се

повјеренство, састављено од чиновника и једне и поглавитих интересата у рудницима и друге стране, које је повјеренство имало да испита тегобе против управе транзвалскеј.

Повјеренство изјавило је жељу, да се снизи порез на динамит, тарифа жељезничка и увозина на живеж у Јоханесбург; да се поприме најстрожије мјере како би се запријечиле крађе злата; да се забрани продаја алкохола припадним радницима рударским; напокон да се устроји посебан одбор, који ће влади предавати савјете, како да се остварење тих жеља осигура. Свим овим жељама настојала је транзвалска влада озбиљно и лојално да удовољи. Ово њено настојање нашло је изазва у прорачуну државном, у којем су долазили услед тога, што су разни порези обављени, спали за 17½ милијуна франака, донета огромна свота за буџет, какав је транзвалски. Према томе, била је агитација инглеских Цинго мал не замрла. Али је под пепелом тинала даље искра, коју је јужно-афричка Лига тражила да разпламти до живе ватре смутње, раздора и мржње међу главним јевропским расама јужне Африке.

Председник ове лиге је дакако Цецил Рходес. — Мјестном одбору ове лиге у Јоханесбургу председало је неки агитатор од заната, а тајником био му неки социјалистички демагог из Лондона. Овај одбор, огран цинго-странке, стајао је у тајном савезу са владама у Лондону и Капетовну. Одбор тај сазивао је митинге, издавао брошуре, у којима су се разлагале тегобе Уитландера, те организовао против државних власти Транзвала бучну пошпарску агитацију. Кад се говорило о тегобама Уитландера, ваљда увијек имати на уму, да су ти Уитландери били искључиво Инглези. О

поред свијех забрана, паџора, казни, маргарин продаје под именом и што је најгоре по цијену масла. Није немогуће, врло је вјероватно шта више, да то бива свуда са маслом гдје се он троши са стране.

Његов постанак правдао се олакшицом коју ће пружити сиротном свијету да јевтино дође до једног производа сличног маслу, кад право масло не може куповати због његове веће цијене; међутим се на дјелу показало, да је баш та сиротиња истина јела маргарин али плаћала маслу.

У 1894-тој години је савез померанских млекарских друштава у четири маха куповао и подвргавао испитивању пробе „масла“ у свима продавницама берлинским и тад се доказало да је просјечена око 50% тих проба фалсификовано масло т. ј. или чист маргарин или смјешан с нешто масла. И највећи пропенат превара пао је баш на оне продавнице гдје кукују радници и ситни, нижи чиновници.

Али сав гријех и штета од маргарина није још у томе, што ће га под именом масла трошити сиротиња. Од тога трпи велики уштрб цјелокупна млекарска индустрија. Маргарин се данас не справља само од свјежег лоја домаће поклане стоке, па да би његова производња била ограничена бројем те стоке, већ се из колоније довозе силне масе лоја и уља те прерађују у маргарин. Тиме је он изгубио и посљедње своје оправдање да повећава цијену домаћег лоја.

Такву неравну утакмицу, разумије се, масло не може издржати.

Стане какво је данас не брани нико; само, једни су зато да контрола над производњом и продајом буде буднија и спријечи превару, а други су за мјеру одсуднију; кад се из обзира на слободу рада не може сасвим забранити производња маргарина, они траже, да му се забрани узимати боју и позајмљивати изглед масла.

Француски извоз масла у Енглеску има дијелом за свој устук да зажали на маргарин. Данија је била увиђавнија и у интересу доброг гласа и будућности своје трговине маслом потпуно забранила извоз маргарина из земље.

Ово доносимо из „Тежака“, да виде наши потрошачи што је знањско масло, које чини конкуренцију нашем домаћем маслу.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетиње, 11 маја.

(Из Митрополије.) Његово Високопреосвештенство г. Митрополит Митрофан одио је на Вршину, гдје манастир слави пренос моћи Св. Николе. Ове године због ружног времена тај дан мало је било народа на овој слави старе столице зетске митрополије, која обично окупуља много народа из Зете и Црмнице, и Ријечке и Љешанске нахије.

(Из нашег санитета.) На предлог г. министра унутрашњих дјела Њ. В. Господар изволио је поставити г. дра Ђ. Кукулића за физикуса округа ријечног и црмничког са сједиштем на Ријечи; и г. дра Ј. Кујачића за физикуса округа колашинског, са сједиштем у Колашину, а привремено га додијелити боници Данила I, у својству секундарног љекара.

тегобама осталих странаца, припадника и њиних народности, није се никава ништа чуло — нити су се они тузили непосредно на транзвалску управу судовима, нити путем дипломатским.

Агитација јужно-афричке лиге изнијела је на површину три афаре, које да су у очима мин. Чемберлана у велике оправдале тегобе Уитландера; то су афаре Ломбард, Едгар и афара амфитеатра. Наш повјереничар, који нам служи вођом, наводи их потанко како по верзији англиској тако по верзији транзвалској. У сватри случаја ради се о тобож самовољном, незаконитом поступку транзвалских власти против страним држављанима. Како год било: било да се вјерује једној или другој верзији — ниједан случај не би оправдавао интервенцију туђе државе: у ниједном се не ради о каквом нарушењу међународног права. Ако су транзвалске власти поступале самовољно, ако су починиле какву злоупотребу — у којој се и најцивилизованој држави такви случајеви не збивају?!

Инглеска је покушала да грознама застраши мали транзвал, те се тако умилјеша у унутрашњу његову управу. Али је сама увидјела да некоректности унутрашње управе трансвалске не би пред свијетом довољно оправдавале оружану интервенцију. С тога се мин. Чемберлан лати опет новог „уставног средства“

Повађајући се за савјетом Цецил Рходеса, узео је тражити једнака политичка права за све припаднике бијеле расе у Транзвалу. Видећи да положај бива све опаснији, одлучио је председник Кригер, да у установитој мјери удовољи захтјевима Уитландера. Дочим се је прије Уитландеру дозвољено изборно право тек након 14-годишњег борава у земљи, снизи Волксрад

(Страни путници.) У посљедње доба велика гостионица Вултепхеа ваада је пула страних гости. Подузећем парипке куће Лубен долазило је 10 Француза, који су и до Скадра одили; па подузећем лондонске кафе Лун Перовне 60 Инглеа. Осим тога непрестано долазе путници сами по себи, међу којима су били ових дана граф Тафе и др. Потоцки са госпођом из Аустро угарске.

(Вријеме) још једнаке траје промјенљиво, али опет више лијепо него ли ружно, и већ се почела врућина осјећати.

Зупци, 29 априла 1900. — Више Зубаца, села у Приморској нахији, издиже се једно брдашце, које је мјестимиче обрасло шумским дрвеем, као у опште сва околна брдашца овог богатог села. На зарамљеном врху брдашца, Рибњака, налази се једна скромна али значајна црквица, задужбина Њ. В. Књаза Николе I., посвећена св. Василију Острошком, за успомену оног значајног ратног доба, када танад црногорског оружја проламаху ваздух питомог приморја. У подножју истог брдашца, сјеверно, помичу се и данас трагови старог манастира Рибнице, задужбине краљице Јелене, — по народном предању — који је био посвећен св. Јовану Крститељу, чији печат са натписом: „снй печать манастирь Рибницы“ нашло је било једно мухамеданско дијете и продало га за 15 пов. неком Ристу Дамјановићу, симицији који га је дао Јастребову, руском консулу у Скадру. Баш на оном мјесту, гдје су од прилике могла бити царска врата изникло је један дуб који је дебео до два метра у пречнику, а поред њега изван зида од манастира налази се још један већи и сјеновитији. Под овим дубовима у вријеме рата ноћно је Њ. В. Господар, па у јутру кад је изишао на ово брдашце, погледао је море и питомо барско поље, које је тако величанствен утисак на њега учинило, да је пао на кољена и помолно се Богу и св. Василију Острошком и ту се зајетовао да ће на истом мјесту подићи цркву у славу Божију и св. Василије, ако буде срећан да се тај предјео Његов назове. Бог је успишао Његову молитву, а Он је извршио Своје зајетовање и подигао цркву на истом мјесту 1884 г. која се освештала 1895 г. Од те године па напријед сваке, ту се обавља народна свечаност, ирши се црквена слава на дан св. Василије Острошког, 29 априла.

Ове године 29 априла бјеше такав дан, какав може бити у мјесецу мају. Драги читаоче, сједи на врх Рибњака па погледај у наоколо; али замисли себе да си ту сии прије него је побожни народ стигао врху, па онда гледај околине око себе миле. Не знаш куда [прије да погледаш, да ли пут мора те „тече ливаде“, да ли пут крпног и шумовитог Сутормана, да ли пут поносне снежноглаве Румије да ли пут питомог барског поља, којег ресе маслинове шуме, а пресијечу дивје кривудаве шумне ријеке Бунар и Жељезница са безброј поточићима, да ли пак на гомилице народа, који хита да изађе на врх брда код бијеле цркве. Све љешне од љешнег! Цјесничка осјећања морају прожети и најокорелијег прозисту.

У 8 ура врх је био нарешен најљепшим цвијетом Божије творевине, народом

борбама са урођеничким племеном Кафра. Одатле велико разочарање Рходеса и с њима удружених спекуланата, међу којима има, како се поуздано знаде, и чланова највиших кругова инглеских

Рходес дакле помисли, како да себе и своје другове за губитке у Рходезији одштети транзвалским златним рудницама. Да ту сврху получи, чинило му се неопходним да скупи Транзвал под господство инглеско.

Осим тога је познато, да је једна од главних тачака империјалистичког програма жељезница, која би од Кајира кроз цијелу Африку, и то по инглеском земљишту, ишла до Капа Транзвала и посебним путем до републике Оранже су клин у јужно-афричком посједу инглеском. Не само то; обје су ове републике по поријеклу, језику, обичајима среднште, што привлачи све друге Африкандере холандске, који сачињавају већину становништва у колонијама Кап и Натал.

Требало је дакле паћи ма какав повод, који би оправдао интервенцију инглеске владе — повод који би посљедичке дионица транзвалских златних рудника потакнуо, те би из економних тобоже разлога тражили анексију Транзвала у Велику Британију. Дионичари дакле, којих има међу свим главним народима јевропским, имали су служити као оружје у рукама рходеских спекуланата.

У том се смјеру размаху брзо агитација. Сваки се дан доказивало у најестној штампи цијелога свијета, како је управа транзвалска од велике штете по финансијалне интересе рударске индустрије. Агитација поста тако сакљеном, да се је транзвалска влада г. 1897 видјела принуђеном те је именовала индустријском

ови период на 9 година. Но ова концесија не утица агитацију. Врховни повјереник Инглеске у Капу, Сир Алфред Милнер, тражио је да се периода скрати на пет година, и то са ретроактивном законском снагом. Председник Кригер предложио је, да се изборно право страних учини овисним о седамгодишњем боравку у земљи, и то само уз ограничену ретроактивну моћ. Но што су веће биле концесије председника Кригера, то су захтјевали мин. Чемберлана постајали већи.

Напокон пристаде председник Кригер на све захтјеве инглеске владе изборног права, тражећи само да би о тим размјерицама имао одлучити обранички суд. Но Инглеска изјави, да не може допустити двојбу о свом суверенитету, па да се е тога не подвргава никаквом обраничком суду.

Ма како се схватила лондонска концесија, необориво је то, да је њоме призната Транзвалу неограничена унутрашња самоуправа. Питања изборног права су пак без сумње строго интерне нарани. Са правног је дакле гледишта јасно, да Инглеска није ни по самој лондонској концесији имала право да се мијеша у питања унутрашње управе транзвалске. А још мање је било повода, да Инглеска код расправе о изборном праву подигне питање о тобожњем свом суверенитету над Транзвалом.

Што је иза тога сlijедило, познато је.

„Н. Н.“

оба пола и сва три рода. Чинодјејствовао су два барета у народу врло омиљена а у служби строго тачна и ревностна свештеника. Василије Вукотић и Саво Поповић. Послеје Богослужења за крестом редови ђака барете и зубачке школе, за њима литија, за овиме оба свештеника у пркв. одјељима, а за овима остали пук — ишло се лагано, праћени треском од грмљаве пушака и звуком прквенијех мелодија до на развалину од старог манастира Рибњака, под два споменута дуба. Ту се читало св. Еванђеље; па се сјело на зелену траву у дебелом хладу тихих дубова, и што је ко донио од јела и пића, то се нанијело и разастрало по зеленој трави, гдје се нешто попут агана (вечерњ љубани) јело и пило заједнички у правој братској љубави, без разлике, је ли ко што донио или није. Наравно при том заједничком ручку било је одушевљених патриотских здравица, све сходних овом историјском мјесту, које су ручак зачињале и све више расположење потицале, уз клицање „Живино!“ и грмљаву из револвера. Па је настало живо народно весеље: пјевање у колу и играње, које је трајало пуна два сахата. Затим се окренуло низдо пјевајући и пуцајући све до Зубачке школе, која се налази при путу, који води кроз село у Бар. Ово је трајало од свршетка службе до једне уре по подне.

П. П. М.

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

ПЕТРОГРАД, 9 маја. — Цар је ратифицирао сва акта ханке конференције.

ПАРИЗ, 10 маја. — Пресједник сената Фалијер и пресједник камаре Дешанел констатирали су успех наложбе, поздрављајући до-бродошлицом инострани народе, уз живо одобравање камаре. Гоизи социјалист интервенирао је о владиној политици. Валдек-Русо је изложио како влада схваћа своју дужност. Дневни ред, који влади изражава повјерење, усвојен је са 286 против 237 гласова.

ВАШИНГТОН, 12 маја. — По-сљедња нота управљена Порти јако је енергична, али није ултиматум. Прије него пошље ултиматум Макинлеј ће упитати конгрес.

Англо-бурски рат.

ЛОНДОН, 7 маја. — „Дели-маљ“ доноси из Преторије, да влада не намјерава порушити рудокопе. По листовима Бури су порушили тунел жељезнички у Лангенеку. Одупевљење у Лондону траје поводом ослобођења Мафекинга.

ВАШИНГТОН, 7 маја. — Бурско посланство стигло је овдје, дочекано од народа најодушевљеније. Приправља се митинг, на ком ће говорити у корист Бура сенатори и чланови конгреса.

ЛОНДОН, 8 маја. — Листови доносе из Кронштата, да је генерал Девет изјавио готовост, да се прода са својом војском под њекиим условима о којима ће се вјероватно постићи споразум. (?)

ПРЕТОРИЈА, 8 маја. — Кригер је саопштио коопсулама иностранцима, да ће се Јоханесбург бранити. Кригер не узимље одговорност за обезбјеђење особа и добара. Кригер је предложио Робертеу измјену заробљеника.

ВАШИНГТОН, 9 маја. — Хај примио је бурско посланство, ком је саопштио, да је Макинлеј обавезан уздржати политику неутралитета.

ЛОНДОН, 9 маја. — Баден-Па-вел напменовао је за генерала. Мил-нер је телеграфао, да је генерал Бартон ослободио Мафекинг са коло-ном од 2300 момака. Роберте је теле-графао, да је Рундел заузео Леди-бранд. Хунтер иде са првијанцом у Мафекинг. Метуен је кренуо из Хоп-штата да кооперира са Хунтером. Напредовање Булерово је заустав-љено, јер је жељезница порушена.

ВАШИНГТОН, 10 маја. — Ма-кинлеј је примио бурско посланство

и изјавио му, да Сједињене Државе не могу интервенирати.

ЛОНДОН, 10 маја. — Булер је телеграфао из Њукастла, да су Бури шест миља на југу Врихејда из заседе напали једно одјељење јахачке пјешадије, која је одила у Њукастел. Инглези су изгубили у све 66 војника.

ЛОНДОН, 11 маја. — По-сљедњем списку званичном инглески губитци износе 26,614 момака, осим мноштва болесника по боцицама. Ге-нерал Хамилтон је стигао у Хајлбрун послаје читав ред бојева са Бурима под генералом Деветом, који се по-вукао. Бродвуд је плијенио 15 кола бурских. Хамилтон је изгубио 75 момака.

ЊУЈОРК, 11 маја. — На пи-тање листа „Ворада“, јели истина да Транзвал тражи мир, Кригер је одговорио, опровргнувши тај глас.

ЛОНДОН, 11 маја. — „Рајтер“ доноси из Хонингенрунта, да је ге-нерал Френч прешао ријеку Рено-стер. Услед ове операције и оне Хамилтонове, Бури ћеће уздржати свој положај 20 миља пред фронтом инглеске војске, али посљедње ви-јести говоре, да се непријатељ јако утврђује на отпору, имајући на ра-сположење 15 топова.

ЛОНДОН, 12 маја. — „Рајтер“ доноси са ријеке Реностер, да су Бури напустили своје позиције на тој ријечи и да се повлаче к Валу, изјављујући да ће се борити до смрти.

ПРЕТОРИЈА, 12 маја. — Зва-нично денеше веле да су Бури у битци код Врихејта, гдје је један инглески скадрон запао у заседе, плијенили два тона максима. У бит-ци, прије него су Инглези заузели Хојлбрун, Бури су заробили 20 Инглеза, међу њима 3 официра. Бу-ри су намјерили бранити Јоханесбург до крајности.

ДУРБАН, 12 маја. — Званично се јавља један смртни случај од куге

ЛОНДОН, 12 маја. — „Рајтер“ доноси из Волкруста, да су Бури напали једно бурско одјељење на сјевер Мајубе, гдје је пало 9 Ингле-за мртвих и 13 рањених. Бури ни-јесу имали губитка. Бури су одлучни више него икад да се опру иванцији у Транзвал.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Приликом смрти и сproveda непрежаљенога нашега покој-ника

Ћакона

СТЕВАНА ПЕЛОВИЋА

овијем најављујемо најтоплију благодарност свима који су нам своје саучешће у овој жалости лично, писмено и телеграфично указали.

Цетиње, 10 маја 1900.

Ожалошћена мајка, браћа и остала родбина.

Број 43 (1—1)

Саво Перинић Николић, из села Пожара под-Острог, који је прије 13 година отишао у Србију, одатле у Цариград, гдје је прије 7 година школу учио, а од тада се за њега ништа не зна. На захтјевање његове мајке умољава се сваки, ко о њему што зна, да извести:

Број 689.

Цетиње 21 марта 1900.

КАНЦЕЛАРИЈУ МИН. ИН. ДЈЕЛА.

Јован Ивов Ђоковић, из Жупе пикшићке, године 1897 одвоо је свог дванајестогодишњег сичића Станка у Србију на школовање, препору-чивши га својем старијем сину Мирку, који је у Биограду свршио учитељ-ску школу и постао учитељем у селу Плани, Врањски округ. Одназад године и по дијете је некуд одбјегло и незна му се за стрв. Умољава се сваки онај који би што о истом са-знао, да обавијести:

Број 690.

Цетиње, 21 марта 1900.

КАНЦЕЛАРИЈУ МИН. ИН. ДЈЕЛА.

Перо Божићин Чејовић из Ку-ча, који је од назад пет година у иностранству, није се јављао својој мајци и брату, нити што знају о њему. На њихову молбу, умољава се сваки онај који би што о реченом сазнао, да обавијести

КАНЦ. МИН. ИНОСТ. ДЈЕЛА.

Перо Павићев Мраковић из За-гарача пошао је назад три мјесеца у иностранство, без да се јавио сво-јој фамилији, стога се умољаје сваки онај ко би што о њему знавао, да би доставио

КАНЦ. МИН. ИН. ДЈЕЛА.

ОБЈАВА.

Овим сам слободан учтиво из-вијестити п. ц. Господу моје доја-кошње госте у Црној Гори, да сам свој хотел „Stadt Graz“ премјестио из досадање куће под бр. 83 укућу госп. Ђунија под бр. 260 на пјаци Св. Николе.

Као и до сада, тако ћу се и од сада трудити, да своје поштоване госте са добрим и јефтиним јелом, свјежим пивом, као и чистим вином послужим. Послуга ће у сваком по-гледу бити најтачнија и најсавр-шенија.

Спаваће су собе врло удобне, као и све просторије хотела, снабђе-вене свим потребним материјалом. За поклоњено ми досадашње повје-рење изричем своју најтоплију бла-годарност и молим своје мило госте, да ме изволе и у мојем новом стану хотела обилно похађати, а нека буду увјерени, да ћу ја сав свој труд уложити, да свима захтјевима у сва-ком погледу тачно и на потпуно задовољство одговорим!

Са поштовањем

Роберт Рајтер,

Власник хотела „Stadt Graz-а“ у Котору.

Број 36 (3—4)

Купим цијеле године и поједине бројеве „Гласа Цр-ногорца“ од почетка до 1890 год. и „Нову Зету“

Ко хоће продати нека се пријави подписаноме.

Dr Vratislav Černý

788/II. Praha — Austria.

Број 37 (3—3)

ОБЈАВА.

Овијем стављам до знања мојим поштованим муштеријама овде и на страни, да сам моју дојакошњу тер-зијску радњу, коју сам имао у ортач-бини са пок. Јовом Геруном, отворно ишту од 1 маја за мој сопствени рачун, обећајући се мојим муштери-јама да ћу им вршити на подпуно задовољство.

Цетиње, Катунска ул. Бр. 87.

С поштовањем

Јово А. Поповић.

Број 40 (2—2)

Објава.

Сагласно наредби овдашњег Њмаж. Црногор. Окр. Суда број 164. IV 1899. 217. од 16 марта тек. год.

Са овим се износи на јавном иканду, двије куће на поду Стапо-жене Пера Ђурићковића постојеће у овој вароши, у тако званом Гор-њем пазару под № 78 и 79, под једним кровом, дијели их муле-гин. Имају дужине међу листрама метара 8 и 70 цм., а ширине са ку-жињама и камарама по метара 13. Имају по једну бутигу под № 80 и 81. са магацинима у простору колико кућа фата ширином и ду-жином, више кућа имају два пужна мјеста.

Кућа и кућина права, налази се у комшилuku од истока са кућом Божа Бугара, од запада кућом Ма-та Чакића, од сјевера зградама и кућом Јефта Петковића, од југа Горњи пазар т. ј. пјаца.

Ко би желио речено куће ку-пити и њихову право, нека се при-јави у потписатој управи дана 1. јуна т. г. ког ће се дана лицентира-ти, и понудиоцу највише цијене потписати.

Ријека, 19 априла 1900.

Број 429

УПРАВА ОПШТИНЕ РИЈЕЧКЕ.

Број 42 (2—3)

ЈА АНА ЧИЛАГ

са својом 185 центиметара дугом плавом и бујном косом, која је израсла употребљујући наших 14 мјесеци помаду сопственог припрема. Маја је и мада неспасана од најгласовитијих ауторитета и пронађена као једино средство против испадану косе, а постиже се сигуран успех за раширење косе. Призната је као једино и најбоље средство за сјајане тјемењаче. Употребом маје помаде ојача код господи брк и коса и добију послј: кратке употребе како брк тако и коса природну сјетлост и јачину а отклања сједућу косе све до дубоке ета-рости.

Цијена 1 судија круна 2, 4, 6 и 10.

Наруџбине се отпремљу поштом сваки дан онима, који новац унапријед пошљу или приводе, да им се пошљика погављем пошље.

Наруџбине се шљу на:

ANNA CSILLAG

Wien. I, Seilergasse, 5.

Број 31 (6—20)

Објава

Пошто се није нико пријавио па 1 марта текуће године да купи кућу Непа Ивановића, постојећу у лини-ји Катунске улице у овој вароши, према на тојој објави потписате Упра-ве од 16 децембра прошле године Број 1647 преко „Гласа Црногорца“, то се поново продужује продаја исте куће до 1 јула ове године, којег ће се дана уступити понудиоцу нај-више цијене.

Број 1034.

Цетиње, 11 маја 1900.

УПРАВА ОПШТИНЕ ВАРОШИ ЦЕТИЊА.

Број 44 (1—4)